

§ 236

Yttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Ärendenr 2023/1259-1.3.1.5

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att anta socialförvaltningens yttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52) och avge nedanstående som Luleå kommuns svar till Socialdepartementet.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservationer

Andreas Skarvö (M) och Joakim Eck (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Välfärdssystemen består av olika förmåner och stöd och är en av grundbultarna i det svenska välfärdssamhället. De bidrar till att uppfylla människors rätt till social trygghet och till att minska fattigdom, exkludering och ojämlikhet samtidigt som de stärker politisk stabilitet och social sammanhållning. Brott mot välfärdssystemen riskerar att urholka tilliten till systemen och hota förtroendet för välfärdssamhället. För att upprätthålla legitimiteten i välfärdssystemen krävs att rätt ersättning kommer rätt person till del.

Utredarna har fått i uppdrag att se över möjligheterna att stärka arbetet med att bekämpa bidragsbrott mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. I kartläggningen och förslagen har man även inkluderat kommuner och arbetslöshetskassor i syfte att säkerställa ändamålsenlig och effektiv hantering som kan minsta antalet felaktiga utbetalningar. Majoriteten av förslagen berör andra myndigheter än socialtjänsten.

Kartläggning visar på att de beslutande aktörerna har goda kunskaper om orsakerna till felaktiga utbetalningar men att det finns stora variationer vad gäller förutsättningar att arbeta brottsförebyggande och i vilken mån de arbetar strukturerat och kunskapsbaserat för att förebygga välfärdsbrott.

Utredarna föreslår bland annat ett administrativt sanktionssystem som finns beskrivet i delbetänkandet SOU 2022:37. Man framhåller även att det är nödvändigt att myndigheter ska kunna inhämta mer omfattande uppgifter för att minska möjligheten att lämna oriktiga uppgifter. Utredarna föreslår ett starkare skydd för välfärdssystemen genom att bland annat stärka regelverken, de beslutande aktörerna får utökade möjligheter att inhämta uppgifter, det införs ett system med administrativa sanktionsavgifter, ett system med bidragsspärr med mera.

Socialförvaltningen anser att förslaget kommer innebära ökade kostnader för kommunen i form av bland annat ökade kostnader för administrativa åtgärder till följd av sanktionssystemet.

Luleå kommuns yttrande

Socialförvaltningen ställer sig inte bakom de förslag som lämnas i SOU 2023:52 och som handlar om den sanktionsavgift som föreslås med hänvisning till delbetänkandet SOU 2022:37 Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott. SKR har sedan tidigare lämnat remissyttrande i frågan och socialförvaltningen instämmer i de synpunkter som SKR redan lämnat. Att införa det administrativa sanktionssystemet innebär en övervältring av administrativa uppgifter på kommunerna.

Vad gäller kommunerna förekommer bidragsbrott bland annat när det gäller försörjningsstöd och bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453). Det är viktigt att det mot samhället skickas budskapet att alla brott mot välfärden ska leda till påföljd och den betydelse en påföljd medför. Att införa förslaget sanktionssystem riskerar att urholka denna princip vad gäller bidragsbrott inom ekonomiskt bistånd där en sanktionsavgift inte har samma tyngd som en rättslig påföljd. När det gäller löpande förmåner räknas varje utbetalning som ett brott. Detta gör att den majoriteten av felaktigt utbetalade ekonomiska bistånd enligt socialtjänstlagen från kommunen hamnar under gränsen för brottsanmälan samt att det som konsekvens innebär att kommunerna får överta hela ansvaret för dessa brott.

En sanktionsavgift skulle sannolikt inte innebära att personer som uppstår ekonomiskt bistånd avstår från att begå bidragsbrott, då de många gånger redan har omfattande skulder. Då de redan saknar inkomst kan biståndsmottagare ej heller betala sanktionsavgiften och därmed blir ett sådant system verkningslöst. Ett sanktionssystem skulle vidare innebära att andelen lagförda för bidragsbrott minskar utifrån att beloppen för att vara anmälningsbara sällan är i paritet med vad som utgår i ekonomiskt bistånd. Det ekonomiska biståndet som utbetalas av kommuner utgör en stor del av utbetalningar från statens samlade välfärdssystem och en konsekvens av ett

sanktionssystem innebär i princip att det blir riskfritt att begå brott mot den delen av välfärdssystemet och urgröper förtroendet för hela systemet i längden.

Förslaget innebär ökade administrativa uppgifter för socialförvaltningen då sanktionsavgiften är överklagningsbar och att kommunen då är ansvarig för rättsprocessen. Det blir kommunernas ansvar att driva in avgiften.

Kommunens incitament att bedriva arbetet mot felaktiga utbetalningar försämras då kostnaderna för kommunerna kommer att stiga till följd av det ökade administrativa arbetet samt att arbetet är tidskrävande.

Socialförvaltningarnas resurser är begränsade och med en ökad andel äldre i befolkningen och minskad andel i arbetsför ålder bör socialtjänsten prioritera kärnverksamheten.

Socialförvaltningen har föreslagit socialnämnden besluta att anta socialförvaltningens yttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52) och avge nedanstående som Luleå kommuns svar till Socialdepartementet.

Socialnämndens arbetsutskott har 2023-12-07 § 111 föreslagit socialnämnden besluta att anta socialförvaltningens yttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52) och avge nedanstående som Luleå kommuns svar till Socialdepartementet. Under ärendets behandling i arbetsutskottet reserverade sig Andreas Skarvö (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Andreas Skarvö (M) föreslår återremittera ärendet med följande motivering: Moderaterna föreslår återremiss av socialförvaltningens yttrande där man formulerar om sig att SOU som helhet innehåller goda förslag för att bekämpa bidragsbrottslighet.

Tim Larsson (S), Annika Sundström (V) och Sara Hjalte (V) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer Andreas Skarvös förslag om återremiss under proposition och finner att socialnämnden avslår förslaget.

Ordföranden ställer därefter arbetsutskottets förslag under proposition och finner att socialnämnden bifaller förslaget.

Dialog:

Dialog har förts internt inom socialförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Sammanfattning av slutbetänkande av 2021 års bidragsbrottsutredning. Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen, SOC Hid: 2023.3142
- SKR remissyttrande av SOU 2022:37 – Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott, SOC Hid: 2023.3754
- Socialförvaltningens förslag gällande yttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52), SOC Hid: 2023.3921
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2023-12-07 § 111, SOC Hid: 2023.4012

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

LULEÅ KOMMUN

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Ordförande: Bodil Wennerbrandt Sevastik

Justerare: Carina Anehagen

Sekreterare: Frida Lundström